

*Paweł Ostachowski***Bezpieczeństwo finansowania oraz wzajemnej współpracy przedsiębiorstw społecznych z władzami lokalnymi na przykładzie regionu łódzkiego****Wstęp**

Sektor ekonomii społecznej w Polsce, mimo systematycznego rozkwitu, nadal napotyka wiele problemów. Nie brak przepisów prawa, których niewłaściwa interpretacja może przynieść przedsiębiorstwom społecznym niemałe kłopoty. Wiele jest też regulacji, które wprost hamują podejmowanie wielu działań przez podmioty z sektora ekonomii społecznej, uznając je za niemieszczące się w kategoriach działalności pożytku publicznego. Nie brak też zwyczajnego braku zaufania urzędników lokalnej administracji wobec powierzania tym podmiotom samorządowym funduszy w zamian za dostarczanie określonych produktów bądź usług.

Niepewność finansowej przyszłości spędza sen z powiek wielu zarządom firm, w tym organizacji społecznych, bez względu na wielkość. Bezpieczeństwo finansowe przedsiębiorstw społecznych można jednak skutecznie mierzyć i umacniać na wiele sposobów. Jednym z nich jest budowa klimatu wzajemnego zaufania i współpracy z samorządem terytorialnym regionu, powiatu lub gminy, gdzie organizacje społeczne funkcjonują. Jak przedstawia się obecnie ta kwestia oraz na jakie problemy napotyka w regionie łódzkim? Oto pytania, na które próbuje odpowiedzieć niniejszy artykuł. Jego główna teza w tym wypadku stanowi, że kwestia bezpieczeństwa finansowania oraz wzajemnej współpracy w regionie łódzkim wciąż wymaga doskonalenia, gdyż jej współczesny kształt oraz intensywność są niestety niewystarczające. Pomocą w weryfikacji powyższej hipotezy są w tym wypadku zarówno dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych (GUS), jak i badania zrealizowane na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi.

Bezpieczeństwo finansowe a przedsiębiorstwa społeczne

Bezpieczeństwo to stan gwarantujący pewność istnienia czy przetrwania (Majer 2012: 11). Odnosząc je do specyfiki finansów przedsiębiorstw społecznych musimy jednak sprecyzować tę definicję. Oznaczać będzie ona w tym wypadku gwarancję jego istnienia i rozwoju, powstałą w wyniku działań jego zarządu, mającą na celu

zapewnienie mu dobrej kondycji finansowej (Karbownik 2012: 63). Jej dobry stan wynikać może w tym wypadku z umiejętnego zarządzania majątkiem własnym i zdolności władz przedsiębiorstwa do współpracy z organami władzy publicznej na rzecz wzajemnej walki ze wspólnymi problemami w gminie, powiecie czy regionie, takimi jak wykluczenie społeczne, bieda czy niepełnosprawność.

Specyfika przedsiębiorstwa społecznego jest inna niż tradycyjnych podmiotów gospodarczych. Jego działalność skupia się bowiem głównie na celach społecznych, nie zaś maksymalizacji zysku oraz jego podziale między właścicieli (Brdulak, Florczak 2011: 15–16). Ważniejsza jest aktywizacja zawodowa osób mających problemy z zatrudnieniem, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu czy świadczenie usług społecznych (Deniusiuk 2007: 7). Działalność ta wymaga jednak odpowiedniego przygotowania organizacyjnego i profesjonalizacji podejmowanych działań, a przede wszystkim ustabilizowanej sytuacji finansowej (Goźdź 2011: 236). Jej umiejętna ocena jest jednak zadaniem trudnym do zmierzenia na podstawie jednej cechy (Dziekański 2014: 43). Na bezpieczeństwo finansowe przedsiębiorstw społecznych należy patrzeć zatem w zróżnicowany sposób.

Minimalne bezpieczeństwo finansowe osiąga przedsiębiorstwo społeczne w sytuacji, gdy uda mu się stworzyć lub utrzymać istniejącą dotychczas „osłonę finansową” swej podstawowej działalności. Chodzi tu o możliwość zgromadzenia w ciągu roku takich zasobów finansowych stanowiących jego kapitał obrotowy, aby umożliwiły mu kontynuację działalności w perspektywie kolejnego roku. Środki te w formie uzyskanych porozumień o współpracy lub faktycznych przepływów pieniężnych na rachunki przedsiębiorstwa powinny być nie niższe niż suma przewidywanych wydatków bieżących. Trudności w osiągnięciu przez podmiot tego poziomu bezpieczeństwa stawiają pod znakiem zapytania jego dalsze funkcjonowanie. Istotnie wzrasta też ryzyko upadłości (Karbownik 2012: 63).

Bezpieczeństwo finansowe sensu stricto osiąga przedsiębiorstwo społeczne, wówczas gdy nie tylko jego „osłona finansowa” zostaje poprawnie i efektywnie zbudowana. Stworzone zostają także warunki do jego rozwoju w średnim okresie. Sprzyjają temu nawet niewielkie zyski z działalności podstawowej, które można inwestować w poprawę bazy lokalowej jednostki, narzędzi pracy czy zgromadzenie rezerwy przydatnej do utrzymania płynności finansowej w roku przyszłym. Bezpieczeństwo finansowe sensu stricto stwarza zatem nie tylko pewność istnienia, ale i szanse na rozwój (Karbownik 2012: 84–85; Zuba 2010: 118–120).

Pożądaną, choć rzadko występującą, poziom bezpieczeństwa przedsiębiorstwo społeczne zyskuje, gdy jego zasoby finansowe, stanowiące kapitał obrotowy, nie tylko pozwalają na zaspokojenie potrzeb bieżących oraz inwestycyjnych tego podmiotu w średnim okresie, ale dają mu też możliwość realizacji nieplanowanych inwestycji oraz projektowania długofalowych strategii rozwoju podmiotu. Ten poziom bezpieczeństwa można nazwać strategicznym, gdyż umożliwia przedsiębiorstwu społecznemu tworzenie wizji długookresowego rozwoju.

Oceniając poziom bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstwa społecznego, nie należy zapomnieć także o innych kwestiach. Podmiot ten nie jest nastawiony na maksymalizację zysku, co nie oznacza, że jego bezpieczeństwa finansowego nie można mierzyć, stosując wskaźniki jak dla podmiotów stricto komercyjnych. Jednym z nich jest płynność finansowa, czyli zdolność do bieżącego wywiązywania się ze swych zobowiązań (Witczak 2014: 415). Zapewnienie jej przez zarząd

przedsiębiorstwa w połączeniu z odpowiednią wartością kapitałów w relacji do skali prowadzonej działalności jest jednym z warunków zapewnienia bezpieczeństwa finansowego (Raczkowski 2014: 306–307).

Rzadkie są sytuacje, w których podmioty gospodarcze w Polsce nie mają problemów z ograniczoną ilością aktywów obrotowych mogących pokrywać ich krótkoterminowe zobowiązania finansowe (Wędzki 2003: 38). Sytuacja przedsiębiorstw społecznych jest podobna. Ich problemy z płynnością nie są jednak efektem chęci zwiększenia zyskowności przez alokację nadwyżki aktywów obrotowych (Goldmann 2013: 94–95), ani też stosowanej w komercyjnych przedsiębiorstwach strategii podwyższania ryzyka operacyjnego (Gajdka, Walińska 1998: 467–468). Wynikają najczęściej z braku wolnych środków, powstających niespodziewanie barier z ich pozyskiwaniem, bądź niekorzystnymi zmianami w poziomie cen nabywanych dóbr i usług.

Oceniając poziom bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw społecznych, uważnie należy śledzić ich sprawność gospodarowania (Franc-Dąbrowska 2006: 125). Trudno tę cechę niestety zmierzyć bez wnikliwej analizy jakościowej podejmowanych decyzji na szczeblu władz przedsiębiorstwa, czy też sposobu, tempa i metod wdrażania ich w życie. Szybkie reakcje władz przedsiębiorstwa społecznego na niekorzystne sygnały płynące z otoczenia, przemyślana strategia rozwoju czy skuteczny sposób przekładania decyzji na działanie podmiotu, sprzyjają poprawie sprawności gospodarowania. Odwrotnie dzieje się, gdy dochodzi do paraliżu decyzyjnego, braku reakcji na niekorzystne sygnały z otoczenia, czy trudności w przełożeniu decyzji na działanie. Jednym z ważniejszych czynników wpływających na poprawę płynności finansowej przedsiębiorstw społecznych i ich skuteczności gospodarowania, a w konsekwencji wzmacniających ich bezpieczeństwo finansowe jest intensyfikacja współpracy z władzami lokalnymi. Ten typ partnerstwa otwiera przedsiębiorstwom społecznym możliwość pozyskania zamówień publicznych, a wraz z nim wsparcia rzeczowego i finansowego, które daje możliwość finansowej stabilizacji oraz zapewnia bezpieczeństwo w zamian za realizację określonych usług na rzecz osób wykluczonych społecznie, zagrożonych ubóstwem czy bezrobociem.

Władze lokalne wobec przedsiębiorstw społecznych w regionie łódzkim

Jak wiele pozostaje do zrobienia w tym województwie dla bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw społecznych i umacniania ich współpracy z władzami lokalnymi pokazują badania przeprowadzone w 2015 r. na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej. Choć region łódzki nie należy do największych, boryka się z szeregiem problemów, dla których jedną z recept może być rozwój sektora ekonomii społecznej.

Problemem regionu jest depopulacja, czyli zmniejszanie się liczby ludności. Powoduje ona daleko idące konsekwencje społeczne. Na przestrzeni lat 1995–2015 łódzkie utraciło około 183,7 tys. mieszkańców, a więc blisko 7% (Szukalski 2015: 8). Co gorsze jest to zjawisko o utrwalonym trendzie, wynikające z ujemnego przyrostu naturalnego, a potęgowane przez migracje ludności poza obszar województwa (Janiszewska 2018). Zjawisko dotyka też stolicy regionu (Janiszewska, Dmochowska-Dudek 2017: 21).

Depopulacja województwa łódzkiego powinna zachęcać do rozwoju sektora ekonomii społecznej na jego terenie. Spadająca liczba ludności istotnie zmienia tu zarówno skalę, jak i charakter potrzeb zgłaszanych wobec przedsiębiorstw społecznych. Wpływa m.in. na strukturę ludności, przyspieszając starzenie się społeczeństwa. Towarzyszą temu przeobrażenia w wielkości i strukturze rodzin, rodząc konieczność poszerzenia działań z zakresu usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych (Szułkowski 2015: 10). Nie do rzadkości należą również sytuacje, w których część osób z lokalnych społeczności, nie będąc gotowa na emigrację w poszukiwaniu zatrudnienia, a jednocześnie nieposiadająca kwalifikacji zawodowych poszukiwanych na lokalnym rynku pracy, zwiększa grono osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, marginalizacją i bezrobociem.

Stąd w regionie łódzkim istotne jest tworzenie sieci przedsiębiorstw społecznych, których współpraca z samorządami lokalnymi będzie odpowiedzią na wymienione problemy społeczne będące skutkiem depopulacji. Budowa sieci współpracy ma od 2014 r. fundament w postaci Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, adresowanego do instytucji publicznych i podmiotów tworzących sektor ekonomii społecznej (M.P., 2014, poz. 811 tom 1). Ramy organizacyjne dla ekonomii społecznej w województwie łódzkim uzupełnia też Wieloletni Plan Działania na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej, przyjęty w 2013 r., który latem 2016 r. poddano aktualizacji (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 10).

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi zleciło w 2015 r., badania, których analiza pozwala ocenić poziom bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw społecznych oraz stan intensyfikacji ich kontaktów z władzami lokalnymi. Wśród dobranej wówczas próby 163 podmiotów ekonomii społecznej z regionu, 75 stanowiły przedsiębiorstwa społeczne, w tym 28 realnie funkcjonujących wówczas spółdzielni socjalnych (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 35). Średnie zatrudnienie w przedsiębiorstwach społecznych regionu wyniosło wówczas 6,59, przewyższając o 0,22 to dla całego sektora ekonomii społecznej w województwie. Spółdzielnie socjalne dawały zatrudnienie przeciętnie 7–8 osobom.

Sektor przedsiębiorstw społecznych w regionie łódzkim na koniec 2015 r. zdominowała działalność usługowa (94,1%), łączona nierzadko z handlową bądź produkcyjną. Aż 46,4% działań podmiotów tego typu skupiło się wokół szeroko pojętej edukacji. Blisko 14,3% podmiotów z nich trudniło się działalnością naukowo-techniczną, a kolejne 12,8% oraz 12,3% skupiło swą uwagę na ochronie zdrowia i pomocy społecznej bądź kulturze, rozrywce i rekreacji. Skromny okazał się zasięg działalności przedsiębiorstw społecznych. Aż 83,4% z nich nie działało szerzej niż w granicach 1–2 powiatów. Tylko 6,6% deklorowało zaś, że działalnością obejmuje cały region. Krajowy zasięg działania wskazywało 5% przedsiębiorstw (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 35–39).

Poziom przychodów z działalności podstawowej, wśród poddanych badaniu 75 przedsiębiorstw społecznych, w 43,3% przypadków nie przekroczył 50 tys. zł rocznie, a w 22,2% przypadków był niższy niż 10 tys. zł. Były jednak też podmioty realizujące roczne przychody przekraczające 50 tys. zł, a nawet 100 tys. zł rocznie. Na koniec 2015 r. 28,6% badanych przedsiębiorstw społecznych deklorowało, że ich przychody były zbliżone do roku poprzedniego. Kolejne 39,5% wskazało nawet ich niewielki wzrost, a jedynie 10,4% informowało o pogorszeniu się obrotów. Pokazuje to pewien poziom stabilności obrotów przedsiębiorstw społecznych w regionie.

Bliżej mu jednak do prezentowanej wcześniej koncepcji bezpieczeństwa minimalnego niż właściwego.

Mimo stabilizacji obrotów, 9,7% przedsiębiorstw społecznych w 2015 r. wciąż wskazało, że poniosło stratę finansową, a u blisko 43% roczny dochód z działalności nie przekroczył 10 tys. zł. Najtrudniejszą sytuację przeżywały spółdzielnie socjalne, wśród których 1/3 zanotowała straty na podstawowej działalności. Optymistycznym sygnałem był natomiast fakt, że 84,8% badanych jednostek było na koniec 2015 r. wolnych od finansowych zobowiązań długoterminowych. Co istotne aż 90,8% podmiotów w 2015 r. roku nie starało się o kredyt, a tylko 9,3% miało z tego tytułu do regulacji określone płatności (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 44)

Niewystarczająca okazała się natomiast aktywność przedsiębiorstw społecznych regionu w pozyskiwaniu dla swej działalności bezzwrotnych dotacji. Na koniec 2015 r. aż 54,7% z poddanych badaniom jednostek nie podjęło takich starań. Wśród 41,3% aktywnie poszukujących bezzwrotnych dotacji przedsiębiorstw społecznych blisko 85,1% uzyskało je natomiast od władz lokalnych. Fundusze unijne stały się elementem wsparcia działalności 14,9% przedsiębiorstw, a dla 9% podmiotów instytucją wspierającą był Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO) bądź Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Po 7,4% badanych przedsiębiorstw społecznych uzyskało wsparcie z Powiatowych Urzędów Pracy, Funduszu Pracy, a nawet Funduszy Norweskich. Okazuje się zatem, że dotacje bez względu na źródło pochodzenia posłużyły ich beneficjentom jako narzędzie zapewniającym stabilność funkcjonowania oraz rozwój. Umacniały też poziom bezpieczeństwa finansowego. Jednocześnie widoczne pozostawało nadal znaczne „martwe pole” współpracy finansowej z samorządami lokalnymi.

Co okazało się przyczyną tak dużej luki współpracy pokazały kolejne badania Regionalnego Centrum Pomocy Społecznej w Łodzi. Dobrana do niego próba 31 gmin i 4 powiatów województwa pozwoliła w tym wypadku dostrzec wiele dysfunkcyjności. Na koniec 2015 r. pojęcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społecznego wciąż nie były znane wszystkim pracownikom samorządowym. Ich znajomość deklarowało odpowiednio 88,6% oraz 77,1% badanych. Obecnie odsetek ten jest już z większy, co nie gwarantuje jednak, że wiedza ta nie jest powierzchowna. Również konstrukcja lokalnych dokumentów strategicznych, z punktu widzenia wpisania w ich konstrukcje kwestii rozwoju przedsiębiorstw społecznych, wymagała w 2015 r. gruntownych zmian. Nierzadko w strategiach lokalnych pojawiały się tylko wzmianki na temat wspólnej realizacji przedsięwzięć, współpracy z nimi administracji lokalnej czy redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego przy współudziale podmiotów ekonomii społecznej. Niewiele strategii mówiły też o wspieraniu przedsiębiorstw społecznych, ich współtworzeniu z udziałem samorządu lokalnego, wsparciu finansowym czy użyczeniu infrastruktury dla celów prowadzenia działalności społecznie użytecznej (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 58).

Słabo wypadły na koniec 2015 r. również inicjatywy samorządów lokalnych regionu łódzkiego w zakresie wykorzystania klauzul społecznych. Jedynie dwie badane gminy wskazały na zastosowanie tych przepisów. Tylko jeden powiat i gmina wpisały natomiast w swym regulaminie zamówień publicznych zapisy dotyczące preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych. Rozczarowująco wypadła również postawa pracowników samorządowych, którzy jako przeszkodę we wdrażaniu powyższych rozwiązań wskazywali brak

precyzji regulacji prawnych, ale także, co kuriozalne, nieumiejętność ich stosowania, a nawet niewiedzę, że mogły być one zastosowane (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 60). Pokazuje to, że kwestia stosowania klauzul społecznych we współpracy władz lokalnych regionu z przedsiębiorstwami społecznymi wymaga gruntownej modernizacji, łącznie ze szkoleniami pracowników samorządowych w zakresie wiedzy o dopuszczalnym zakresie ich stosowania oraz korzyściach z tego płynących.

Deficyt współpracy władz lokalnych z przedsiębiorstwami społecznymi w regionie łódzkim w 2015 r. widać było również w skali zleceń do realizacji zamówień publicznych dla tych podmiotów. Tylko 6 badanych gmin zdecydowało się na zlecenie podmiotom ekonomii społecznej dostarczenia określonego rodzaju produktów i usług w trybie zamówienia publicznego. Tylko raz zlecenie realizowało przedsiębiorstwo społeczne. Także na tym polu ówczesna współpraca przedsiębiorstw społecznych z samorządem lokalnym praktycznie zatem nie istniała. Choć współcześnie sytuacja zapewne uległa poprawie, pozostaje jeszcze wiele do zrobienia. Jedynie co piąty badany samorząd lokalny w województwie łódzkim wspierał finansowo podmioty ekonomii społecznej przez dotacje, pożyczki lub udzielenie poręczenia finansowego. Częściej pojawiało się natomiast wsparcie rzeczowe, które deklarowało 40% jednostek uczestniczących w badaniu. Udostępnienie samorządowego budynku bądź lokalu na koniec 2015 r. wskazywało 25,7% urzędników lokalnych. Po 20% z nich informowało o udostępnieniu podmiotom ekonomii społecznej środków rzeczowych bądź też deklarowało realizację wspólnych przedsięwzięć. Rzadziej, bo tylko w 2,9% odpowiedzi pracowników samorządowych, pojawiała się pomoc prawna bądź rachunkowo-księgową. Widać zatem, że pole do wzajemnej współpracy także w tym wypadku może być zapewne do dziś poszerzane, zwłaszcza że 45,7% badanych pracowników administracji samorządowej uznawało za zasadne dalsze rozszerzanie sektora ekonomii społecznej w regionie (*Stan ekonomii społecznej...* 2016: 68).

Podsumowanie

Zaprezentowane rozważania pozwalają na kilka końcowych wniosków. Bezpieczeństwo finansowania przedsiębiorstw społecznych w Polsce nadal nie pozostaje łatwe do osiągnięcia. Nie można go też traktować minimalistycznie, jako zwykłej zdolności do przetrwania tych podmiotów przez kolejny rok kalendarzowy, ale także jako możliwość zaspokojenia choćby części potrzeb rozwojowych tego typu jednostek. Budowie takiego poziomu bezpieczeństwa finansowego służyć powinna współpraca z samorządami lokalnymi, które korzystając z narzędzi, takich jak dotacje celowe, pożyczki, poręczenia, pomoc rzeczowa, wykorzystanie klauzul społecznych czy zlecanie do realizacji usług przedsiębiorstwom społecznym, mogą wpływać na stabilność dochodów tych jednostek, a w konsekwencji kształtować ich bezpieczeństwo finansowe.

Świadectwem konieczności pogłębiania tego typu współpracy jest analiza jej funkcjonowania w regionie łódzkim. Okazuje się, że mimo istotnych problemów tego regionu, związanych ze zjawiskiem depopulacji, intensywność współpracy między przedsiębiorstwami społecznymi, a samorządami do końca 2015 r. okazała się niewystarczająca. Brakowało nie tylko odpowiedniego jej osadzenia w lokalnych dokumentach strategicznych. Także urzędnicy samorządowi stosunkowo rzadko

decydowali się też na wsparcie finansowe dla nich. Przedstawiciele samorządów w regionie wyrażali co prawda wolę większego wsparcia rzeczowego dla tego typu podmiotów i konieczność rozszerzania sektora ekonomii społecznej, brak było jednak z ich strony większych inicjatyw w tym zakresie. Także w realizacji zamówień publicznych klauzule promujące udzielanie zamówień przedsiębiorstwom społecznym okazały się dla lokalnych urzędników zapisem ryzykownym do stosowania, a nawet niezrozumiałym co do swej istoty.

W efekcie ograniczonej współpracy między przedsiębiorstwami społecznymi a władzami lokalnymi cierpiało bezpieczeństwo finansowe przedsiębiorstw społecznych w regionie łódzkim. Nie można było mówić wprost o jego pogorszeniu, ale wobec rezerwy lokalnych władz wobec szerszego wejścia we współpracę z przedsiębiorstwami społecznymi klimat do wzajemnej współpracy był trudny. Od prezentowanych wyników badań minęło już ponad dwa lata. Zaobserwowane w 2015 r. dysfunkcjonalności we wzajemnych kontaktach wydają się jednak trwałe. Ich nasilenie z pewnością uległo redukcji, lecz budowa zaufania urzędników lokalnej administracji w regionie łódzkim w stosunku do ich społecznych partnerów w likwidacji problemów społecznych regionu wymagać będzie jeszcze wciąż wielu wzajemnych starań i spotkań.

Bibliografia

- Brdulak J., Florczak E., 2011. *Usytuowanie przedsiębiorstwa społecznego w gospodarce*. Myśl Ekonomiczna i Polityczna, 1–2.
- Deniusiuk M., 2007. *Formy prawne przedsiębiorczości społecznej*, [w:] *Spojrzenia na przedsiębiorczość społeczną*, red. Z. Orłowska. Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Warszawa.
- Dziekański P., 2014. *Analiza zróżnicowania kondycji finansowej powiatów województwa świętokrzyskiego*. Nierówności Społeczne a Wzrost gospodarczy, nr 40, 4.
- Franc-Dąbrowska, J. 2006. *Bezpieczeństwo finansowe a efektywność zaangażowania kapitałów własnych*. Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G, t. 93, z. 1.
- Gajdka J., Walińska E., 1998. *Zarządzanie finansowe spółek kapitałowych*. Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa.
- Goldmann K., 2013. *Analiza płynności finansowej z uwzględnieniem strategii dochód – ryzyko*, [w:] *Rola podmiotów sektora publicznego, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w kreowaniu i wspieraniu zrównoważonego rozwoju*, red. J. Adamek, T. Orzeszko. Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław.
- Gózdź B., 2011. *Przedsiębiorczość społeczna. Zarządzanie i Finanse*, nr 1/11, cz. 1.
- Janiszewska A., Dmochowska-Dudek K., 2017. *Przestrzenne starzenie się ludności w Łodzi*. Space – Society – Economy, 20.
- Janiszewska A., *Rozmieszczenie ludności w regionie łódzkim*, ospace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/23824/Janiszewska.pdf (dostęp: 5.05.2018).
- Karbownik L., 2012. *Kasowe i memoriałowe mierniki oceny bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstwa*. Acta Universitatis Lodziensis. Folia Economica, 267.
- Karbownik L., 2012. *Pojęcie i obszary kreowania oraz zapewniania bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstwa*. Acta Universitatis Lodziensis. Folia oeconomica, 267.
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej przyjęty przez rząd, <http://www.ekonomia-spoleczna.pl/wiadomosc/1001418.html> (dostęp: 5.05.2018).
- Majer P., 2012. *W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*. Przegląd bezpieczeństwa wewnętrznego, 7.

- Raczkowski K., 2014. *Bezpieczeństwo finansowe*, [w:] *Ekonomika bezpieczeństwa państwa w zarysie*, red. J. Płaczek. Difin, Warszawa.
- Stan ekonomii społecznej w regionie łódzkim w 2015 r.*, Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, Puszczykowo 2016.
- Szukalski P., 2015. *Demograficzno-społeczne konsekwencje depopulacji w województwie łódzkim*, [w:] *Problemy społeczne, Polityka społeczna w regionie łódzkim*, Regionalne Centrum Polityki Społecznej, Łódź.
- Uchwała Rady Ministrów nr 164 z 12.08.2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (M.P., 2014 poz. 811 tom 1).
- Wędzki D., 2003. *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa*. Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Witczak I., 2014. *Płynność finansowa, jako miara funkcjonowania firm farmaceutycznych*. Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 201.
- Zuba M., 2010. *Wpływ wstąpienia Polski do UE na rentowność i bezpieczeństwo finansowe wybranych spółdzielni mleczarskich*. Zeszyty Naukowe SGGW. Problemy Rolnictwa Światowego.

Security of financing and mutual cooperation social enterprises with local authorities on the example of the Lodz region

Abstract

The aim of the article is to assess the state of the social economy in the Łódź region after 2015. Main in this case, the hypothesis is that financing security and mutual cooperation social enterprises with local government in the Łódź region after 2015, they still need improvement because they are insufficient. They create the work structure two parts. The first diagnoses the basic problems of social enterprises in connection with securing financial security. I also present measures for its assessment. It also shows the level of financial security of enterprises social issues should be analyzed in a differentiated way. Second part of the article presents the situation of social enterprises in the Łódź region. Discusses the basics problems related to the depopulation of the region resulting in the need to strengthen development social economy sector. Based on the research of the Regional Social Welfare Center in Lodz then presents the basic problems associated with financing companies social. It also assesses the level of advancement of cooperation between these units with local authorities. Work summary refers to the main work hypothesis. Underlines also the most important insights of the article and presents the final conclusions.

Key words: financial security, social enterprises, entities social economy, local government, cooperation

Paweł Ostachowski

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ul. Podchorążych 2

30-084 Kraków